

Kulturnämnden
Tjänsteskrivelse till Kulturnämnden

Datum:
2019-11-22

Diarienummer:
KTN-2019-0111

Handläggare:
Anna Wälivara, Mikaela Granath

Offentlig konst för Centralpassagen

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att ge konstnären Astrid Krogh uppdraget att utföra den konstnärliga gestaltningen för Centralpassagen samt

att avsätta 1 250 tkr för den konstnärliga gestaltningen där konstnären Astrid Krogh erhåller 945 tkr för sitt uppdrag vilket omfattar konstnärligt arvode och arbete samt assistent, material, resor, försäkring, ljusinstallation och oförutsedda utgifter. Resterande summa avses kringkostnader för montering och markarbeten.

Sammanfattning

Utifrån konstprogrammet för Centralpassagen har avdelningen för offentlig konst projektledare gjort ett brett urval av konstnärer ur vilket sakkunniggruppen beslutat om att ge tre konstnärer parallella skissuppdrag. Dialog har skett med Stationsrådet, Trafikverket, Region Uppsala (UL), Synskadades Riksförbund samt stadsbyggnadsförvaltningen Uppsala kommun. Det har även genomförts dialoger med invånare på plats. Tidigare trygghetsvandringar och intervjuer med invånare på platsen har tagits i beaktning. Sakkunniggruppen har efter skissinlämning från de tre konstnärerna beslutat att gå vidare med en konstnär och nu föreligger dennes skiss för kulturnämnden att ta ställning till.

Ärendet

Bakgrund

Uppsala Central är Uppsalas järnvägsstation med reguljär persontrafik samt museitåget Lennakatten. Centralen invigdes 1866 i samband med införandet av tågtrafiken mellan Stockholm och Uppsala. Under 2005–2011 genomgick Uppsala

Central en omfattande ombyggnation där bland annat ett nytt stationshus och Centralpassagen uppfördes. Sedan 2016 finns ett medborgarlöfte utfärdat av Uppsala kommun och lokalpolisområde Uppsala/Knivsta om att öka tryggheten och minska brottsligheten på Uppsala Central. I dialog med invånare utförd 2018 framkom att Centralpassagen sticker ut som den i särklass otryggaste platsen på stationsområdet. Tillsammans med trygghetsinsatser, renhållning och belysning kan konsten spela en viktig roll. Den tänkbara platsen som utpekats är Centralpassagens norra vägg med dess befintliga teknik som möjliggör ett ljuskonstverk. Det är också en central plats på stationsområdet som många resenärer, invånare och besökare passerar.

Konstprogrammet som godkändes av kulturnämnden i maj 2019 presenterar projektets övergripande värdeord: trygghet, välkomnande, resande och ljus. Trygghetsaspekten genomsyrar arbetet kring hela Uppsala Central och konstprogrammet poängterar vidare att konsten ska fungera identitetsskapande för hela staden. Offentlig konst till Centralpassagen ska ha ett samtida konstnärligt uttryck, lyfta värden knutna till platsen, förhålla sig till stationsområdets befintliga konstverk och spegla stadens karaktär och mångfald.

Tre konstnärer har parallellt skissat på förslag till Centralpassagen. Kulturförvaltningens sakkunniggrupp har bedömt att ett av förslagen bäst svarar upp emot konstprogrammets kriterier och ligger härmed till förslag för offentlig gestaltning.

Förslaget

Till Centralpassagens norra vägg planeras en ny konstnärlig gestaltning. Platsen är central i staden och många människor passerar här varje dag. Konstnären föreslår ett ljuskonstverk med titeln *Rytm*. Utgångspunkt för konstverket är att spegla Uppsalas identitet med många olika lager.

Rytm består av olika fotografier från Uppsala som tillsammans bildar ett kalejdoskopiskt mönster. På 24 utav glasrutorna i Centralpassagen trycks mönstret på folie, där ljus belyser konstverket bakifrån. Konstverkets mönster är inbäddat i en större förutbestämd matris. På avstånd upplevs konstverket som mer abstrakt medan betraktaren på nära håll kan urskilja byggnader, platser och händelser. I Centralpassagen som utpekats som otrygg och mörk vill konstnären föra in ornamentik och värme. Mönsterbildningen kan liknas vid en textil eller en tapet över Uppsala. Upplevelsen av konstverket kan föra tankarna till alltifrån inhemska trasmattor till en rad mönster världen över.

Konstnären kommer att ta egna fotografier till mönstret, där även invånarna bjuds in till dialog och kan dela med sig av fotografier som inspiration. Fotografierna bearbetas digitalt och genom dess unika sammansättning bildas ett upprepande mönster över väggen. Representation är av stor vikt i valet av fotografier, här ska både landsbygd, ytterstad och innerstad speglas likväl som Uppsalas historia och kultur. I konstverket ska stadens "hjärtslag" speglas och välkomna resenären eller den förbipasserande.

Den konstnärliga gestaltningen kommer att placeras i mitten av Centralpassagens glasvägg, trafikinformationen samordnas i vardera ände i samråd med Trafikverket. Konstverket monteras som folie på baksidan av glaset. Bakom varje glas placeras en aluminiumlåda med LED-belysning i sidorna för att belysa konstverket. Innan konstverket sätts i bruk kommer konstnären att utföra en rad ljustester för att rätt ljusstyrka skall uppnås och för att ljuset ska skapa trygghet utan att blända. Livslängd för LED-belysningen är cirka 50 000 brinntimmar.

Arbetet påbörjas i januari 2020 och konstverket beräknas invigas i början av 2021 då det ännu är mörkt ute.

Hur konstverket svarar upp mot konstprogrammet

I konstprogrammet lyfts värden för platsen liksom resande och trygghet. De utpekade kriterierna är att konsten ska fungera välkomnande, använda ljus som trygghetsskapande, vara identitetsskapande för Uppsala och spegla stadens karaktär och mångfald.

Förslaget har starkt förankring i trygghetsskapande både avseende konstens och ljusets påverkan på platsen, men även genom social påverkan där Uppsalaborna själva kan medverka i inspirationen till den konstnärliga gestaltningen. Ljusa, lysande mönster och därmed ökad upplevelse av ljushet bidrar till ökad trygghet och förbättrad synbarhet genom hela passagen.

Rytm tar sitt ursprung ifrån begreppen rytm, mönster, semiotik och passage. Ljuskonstverket är ett försök att fånga stadens "hjärtslag" och identitet i ett långt kalejdoskopinspirerat mönster. Genom sina många mönster visar *Rytm* ett mångfacetterat Uppsala, något som efterfrågats vid dialog med invånare. Här återfinns både historia, arkitektur och kultur – stadens diversitet får en synbar plats på Uppsala Central och möter både resenärer och förbipasserande i Centralpassagen. Vi hälsas välkommen till Uppsala eller välkommen hem.

Det repetitiva mönstret skapar en rytm och en rörelse som knyter an till resandetemat för platsen. Färgskalan harmonierar med omgivningen där verket kan upplevas liksom en textil eller en tapet över Uppsala. Liten och stor skala finns gestaltad i mönstret som lockar betraktaren till att stanna till och utforska konstverket. Ökad närvaro kan också leda till social trygghet på platsen.

Sammanfattningsvis binder förslaget samman konst, ljus och trygghet i en väl fungerande helhet. *Rytm* kommer att ingå som en del i kvaliteterna för Uppsala Central och kan fungera identitetsskapande för platsen och hela kommunen.

Särskilda förutsättningar

Centralpassagens norra vägg möjliggör arbete med ljuskonst som en del i det trygghetsskapande arbetet vid Uppsala Central. Platsen med tillhörande omgivning är en viktig plats i Uppsala där många människor passerar. Centralpassagen är det första som möter dem som kommer ned från tågspåren, för vissa besökare innebär det även ett första möte med Uppsala. I konstprogrammet lyfts vikten av ljus och trygghet på platsen. På Stationsområdet finns idag flera befintliga offentliga konstverk vilka förslaget *Rytm* också förhåller sig till.

Dialog med invånare

Inför den konstnärliga gestaltningen till Centralpassagen har kulturförvaltningen fört dialog med Stationsrådet bestående av aktuella aktörer på Uppsala Central (Trafikverket, Region Uppsala UL, Jernhusen, Polisen, Uppsala Parkerings AB och stadsbyggnadsförvaltningen Uppsala kommun) samt med Synskadades Riksförbund. Det har även genomförts trygghetsvandringar i området på initiativ av Stationsrådet. Tidigare undersökningar och intervjustudier för platsen på uppdrag av Uppsala kommun med fokus på trygghet har även dessa tagits i beaktning.

Under februari 2019 genomfördes en dialog av kulturförvaltningen med invånare på plats i Centralpassagen. Huvudfokus var att föra samtal kring vad platsen betyder, vad platsen ska förmedla och vad konstnären bör ta fasta på när hen gör konst till Centralpassagens norra vägg. Detta gjordes både genom muntlig dialog samt genom ett skriftligt formulär.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturnämnden har i detaljerad investeringsbudget 2018–2022 totalt avsatt 1 160 tkr i budget för konstnärlig gestaltning av Centralpassagen. Utöver denna summa har konstnären för sitt skissuppdrag erhållit ett skissarvode om 60 tkr.

Nu finns avsatt 1 160 tkr i detaljerad investeringsbudget, för ärendet föreslås nämnden godkänna en utökning till 1 250 tkr. De ökade kostanderna beror på projektets komplexitet och platsens förutsättningar som kräver ökade kringkostnader. Summan ryms inom kulturnämndens investeringsbudget för offentlig konst.

Kulturnämnden

Sten Bernhardsson
Kulturdirektör

Bilagor

- Tjänsteskrivelse 2019-11-22
- 1.1 Budget Astrid Krogh
- 1.2 Om konstnären Astrid Krogh
- 1.3 Centralpassagen skissförslag

Kulturnämnden

**Tjänsteskrivelse, offentlig konst för Centralpassagen,
Bilaga 1**Handläggare:
Granath Mikaela
Wälivara Anna**Budgetkalkyl**

Budgetkalkylen arbetas fram i samråd med projektledare från avdelningen offentlig konst och ska lämnas in tillsammans med skissförslaget. Budgetkalkylen ska bygga på dagsaktuella offerter. Kostnaderna specificeras exklusive moms.

Konstnärsbudget	Kostnad	Bilagor offerter
Konstnärens ersättning, idé	135 000 kr	
Konstnärens ersättning, utförande/arbete Arbetstimmar 225 st á 600 kr per timme	135 000 kr	
Kostnader för eventuella medarbetare, konsulter eller underleverantörer	70 000 kr	Egen anställd
Materialkostnad och framställning, ljuslådor och folie (inklusive ev. teknisk utrustning och ljusprover på platsen)	420 000 kr	Offert finns
Installation av folie och ljus på glasväggar	100 000 kr	
Erforderliga försäkringar fram till godkänd slutbesiktning, inklusive ansvarsförsäkring för konstnär	10 000 kr	
Resor och logi, cirka 4 resor ToR Köpenhamn – Uppsala, övernattning Uppsala 1 vecka	30 000 kr	
Oförutsedda utgifter 5 %	45 000 kr	
Totalkostnad	945 000 kr	

Kulturnämnden

**Tjänsteskrivelse, offentlig konst för Centralpassagen,
Bilaga 2**

Handläggare:
Granath Mikaela
Wälivara Anna

Om konstnären

Astrid Krogh

Konstnären Astrid Krogh är född 1968 i Strellev, Danmark. Året efter sin examen i textil vid Danska designhögskolan 1997 etablerade Krogh sin egen studio. Konstnären är idag verksam i Köpenhamn.

Ljus, färg och textil är kännetecknande för Astrid Kroghs konstnärskap. Konstnärens intresse för textil känns igen i hantverket, mönstren och ornamentiken i många utav hennes konstnärliga arbeten. Inspiration från äldre tekniker och gobelänger förenas med moderna inslag av neonljus, reflekterande metall och optiska fiber.

Konstnären intresserar sig för himlens ständiga föränderliga ljus och vad ljuset kan göra för sin omgivning. Konstnären understryker vikten av att lyssna in arkitekturen och rummet på den plats dit konsten planeras. På så vis kan konsten verka i synergi med omgivningen.

Astrid Krogh har stor erfarenhet av att arbeta med konst i det offentliga rummet, både genom offentliga uppdrag och även genom samarbeten med både arkitekter och industridesigners. Hennes arbeten finns publicerade i litteratur om samtida textil, arkitektur och design. Därtill har konstnären erhållit en rad priser så som The Danish Art Foundation, Danmarks nationalbanks årliga hedersbidrag och Finn Juhls arkitekturpris.

Tidigare verk innefattar bland annat platsspecifik konst för det danska parlamentet, Kungliga danska biblioteket, Nya Karolinska sjukhuset i Stockholm och danska statliga järnvägar. Hennes arbeten har visats på internationella designmässor, konstgallerier, museer och privata utställningar.

Kulturnämnden
**Tjänsteskrivelse, offentlig konst för Centralpassagen,
Bilaga 3**

Handläggare:
Granath Mikaela
Wälivara Anna

Centralpassagen skissförslag

Placering

Uppsala Central, konstverkets placering på Centralpassagens norra vägg.

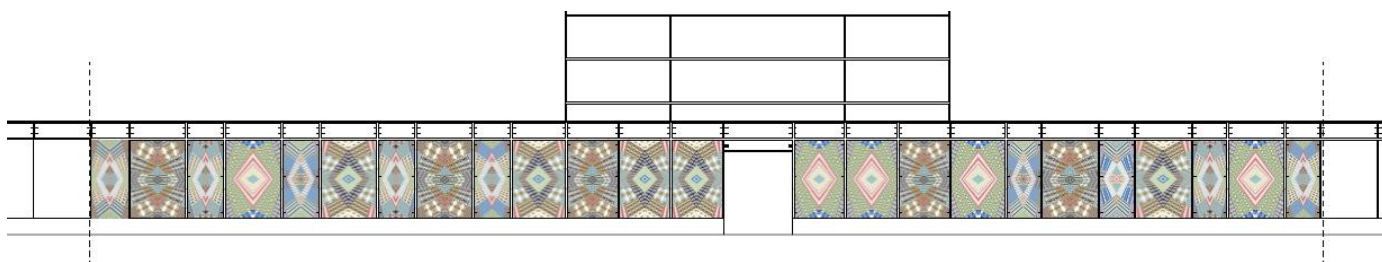
Förarbete

Exempel på hur fotografier används i sammansättningen av mönstret.

Gata i Uppsala, foto: Astrid Krogh

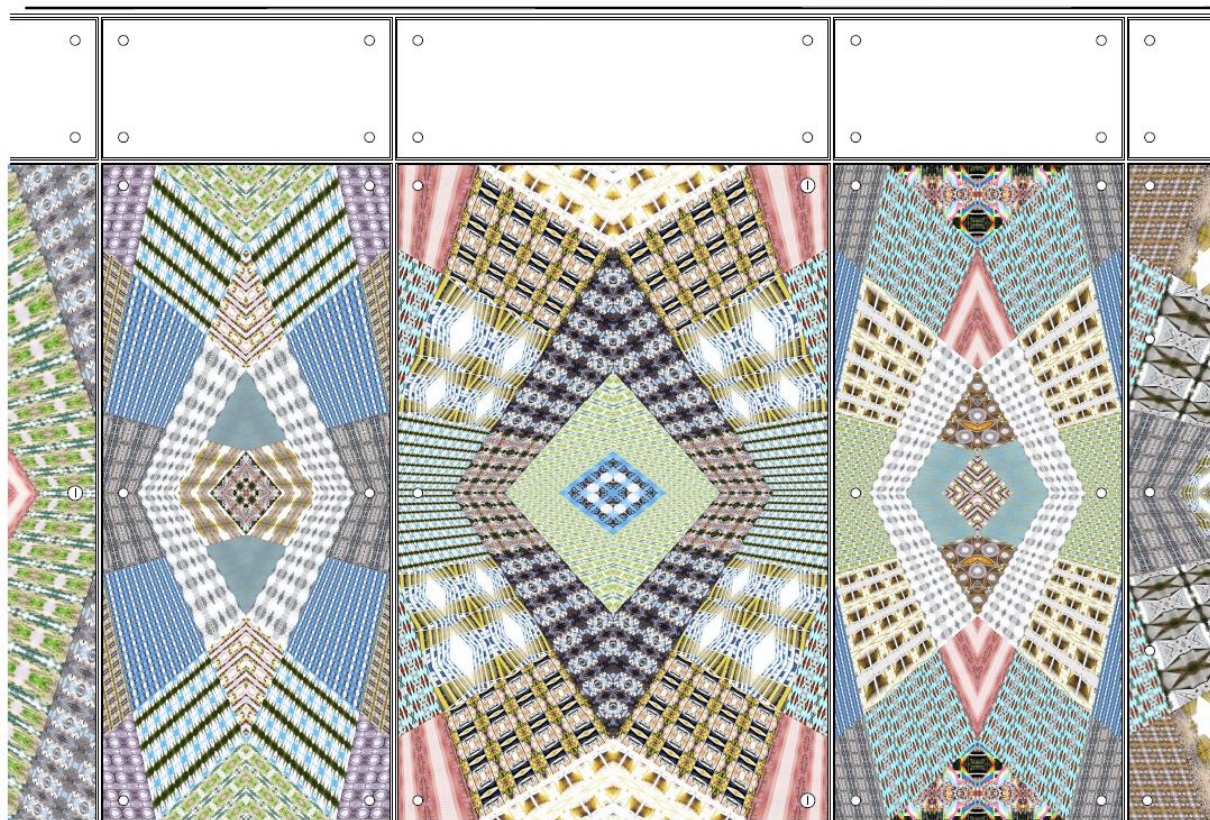
Skissförslag "Rytm"

Konstverket "Rytm" utmarkerat på norra väggen

Repetition av mönstret

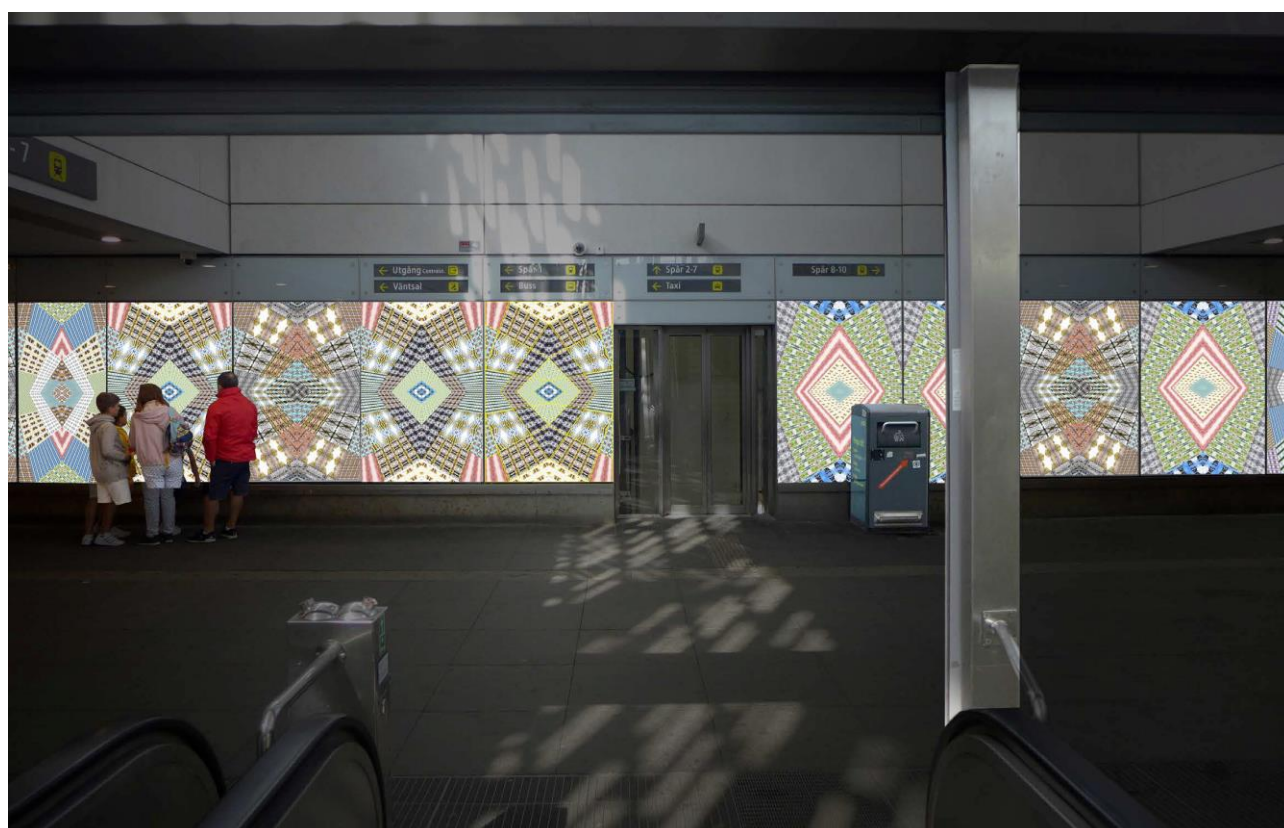
Sammanställning av fotografier till mönstret

Översiktsbild, konstverket "Rytm" i Centralpassagen

Konstverket "Rytm" under dagtid

Konstverket "Rytm" under nattetid